

Globaalien trendien vaikutus Suomen metsäsektoriin

Lauri Hetemäki

Päättäjien 29. Metsäakatemia, Majvik, Espoo, 15.9.2010

Sisältö

1. Globaalit trendit
2. Trendien vaikutukset Suomen metsäsektorille
3. Johtopäätökset

Esityksen tarkoitus: Kokonaiskuva ja synteesi

Globaalit trendit

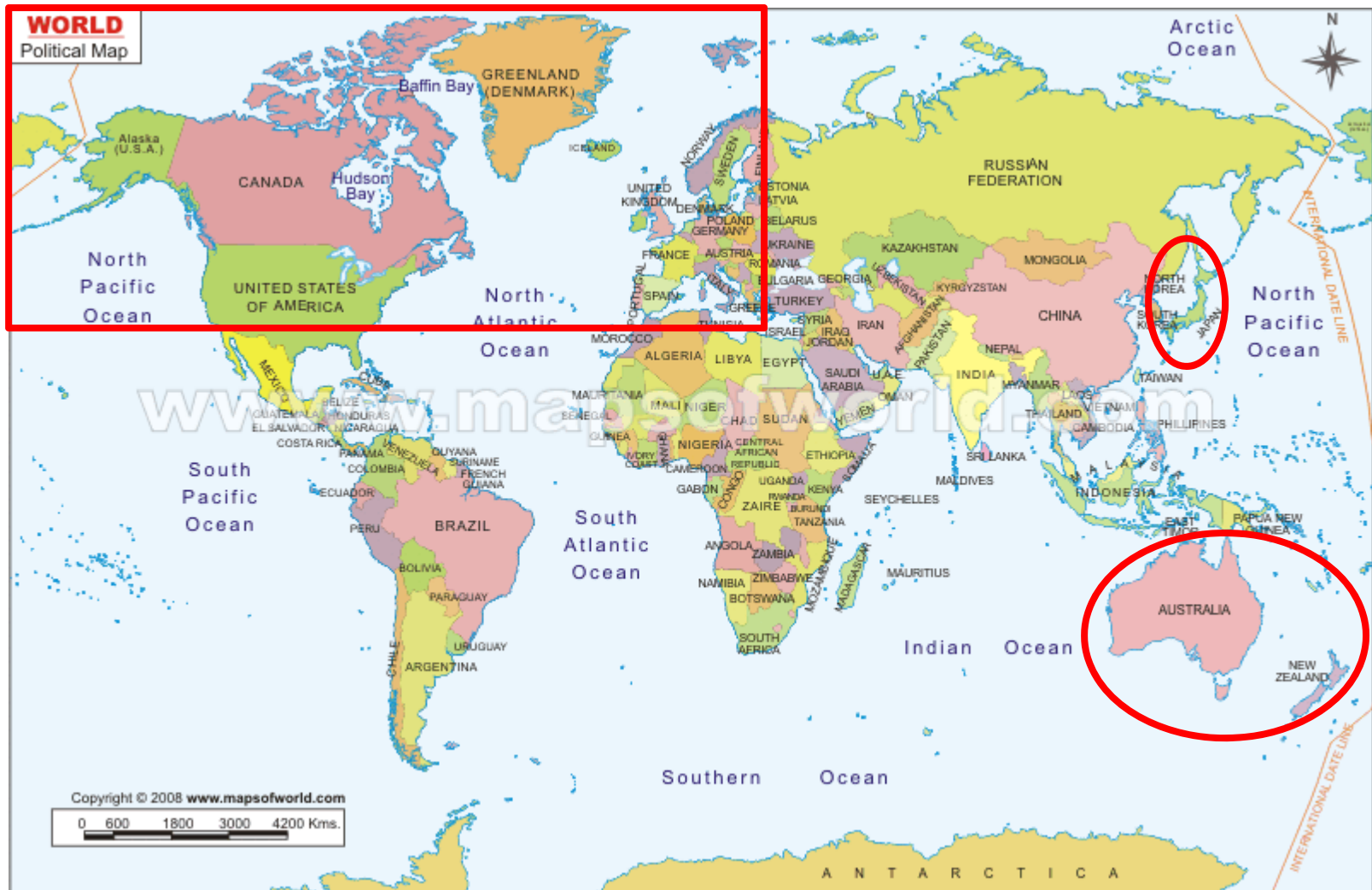
Keskitytään neljään trendiin:

1. Metsäteollisuuden markkinoiden eriytyminen
2. Energia- ja ilmastokysymykset
3. Poliitiikan roolin kasvu
4. Teolliset palvelut

1. Metsäteollisuuden markkinoiden eriytyminen

Maailman massa- ja paperiteollisuuden kahtiajako

→ Punaisilla alueilla kulutus ja tuotanto hidasta tai taantuvaa, muualla ripeää kasvua

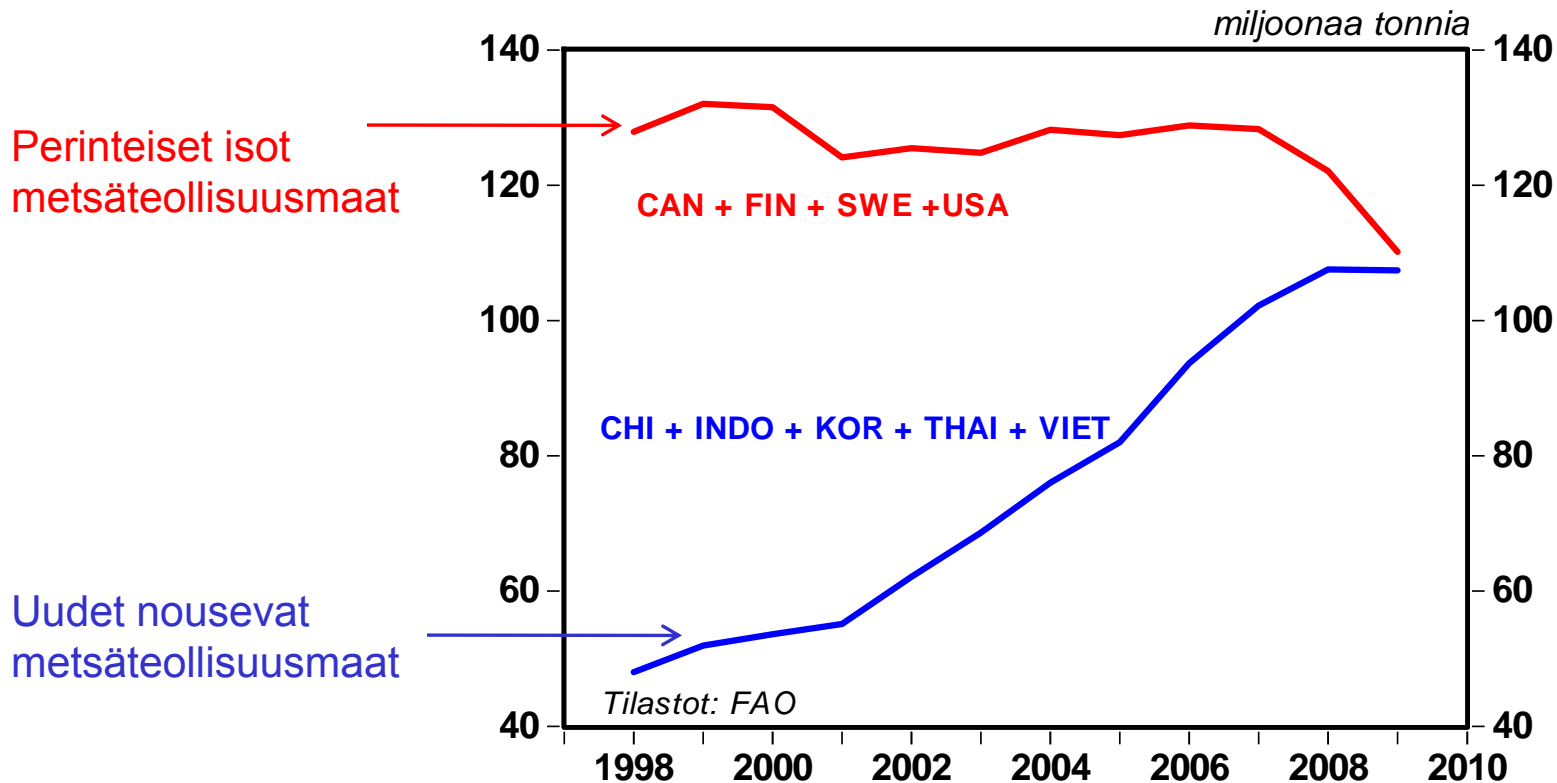
Keskeiset syyt markkinoiden kahtiajakoön:

1. **”Kiina-ilmiö”** (talouskasvu, väestönkasvu, tuotantokustannukset)
2. **Sähköinen viestintä** (viestintäpaperien korvautuminen)
3. **Luonnonolosuhteet** (puun kasvu ja tuotto)

”Kiinailmiö”

Talous ja tavaramuotanto kasvavat Aasiassa nopeasti, mutta taantuvat OECD-maissa

Paperin ja kartongin tuotanto 1998-2009

Sähköinen viestintä korvaa painopapereita

- Vaikutukset ovat universaalit eli samanlaiset kaikkialla (esim. Berliinissä, New Yorkissa, Pekingissä tai Nairobissa)
- Korvaa viestintään käytettävien paperien käyttöä
- Lisää paineita paperin hintojen heikkenemiselle
- Kehittyvissä maissa paperinkulutus kuitenkin kasvaa, koska paperin käytön absoluuttinen lähtötaso on niin alhainen. Ilman ICT-kehitystä kasvu olisi vieläkin suurempaa
- Suuri kysymysmerkki on kehittyvien maiden paperinkulutuksen *saturaatiotason suuruus ja käänteen ajankohta*

Luonnonolosuhteet:

**Puu kasvaa nopeasti
ja vie vähän tilaa tropiikissa**

Metsän kasvu Suomessa ja tropiikissa

Taulukon luvut ohjeellisia

Maa	Lehtipuu (lyhytkuitu)		Havupuu (pitkäkuitu)	
	Kasvu m ³ /ha/v	Sellun saanto tonnia/ha	Kasvu m ³ /ha/v	Sellun saanto tonnia/ha
Suomi	5	1	5	1
Uruguay	40	10	35	7
Brasilia	45	12	40	8

Brasilialaisella Veracelin tehtaalla (Stora Enso) tehty sellutonni Rotterdamin satamassa Hollannissa maksaa saman verran kuin sellutonniin tarvittava puu Pohjoismaissa

Vaikutukset Suomen metsäteollisuudelle

Massa- ja paperiteollisuus

- Suomelle tärkeiden painopapereiden pitkän aikavälin *rakenteellinen* kysyntä ja hintakehitys päätuotemarkkinoilla jatkuu heikkona
- Länsi-Euroopan markkinoilla jatkuva kujanjuoksu kysyntä-tarjontatilanteen tasapainottamisessa
- Suomen ongelmat ovat ensisijassa *kysynnässä* (markkinoilla) ja suhteellisissa kilpailukykytekijöissä (kustannustaso Suomessa)
- Kustannustekijöiden kohdalla ei odotettavissa ratkaisevaa rakenteellista muutosta (luonnonolosuhteet, maantieteellinen sijainti, Suomen yleinen hintataso)
- Massa- ja paperiteollisuuden nykytuotteiden tuotanto pienenee edelleen Suomessa (ja L-E:ssa & P-A:ssa)

Puutuoteteollisuus

Puutuoteteollisuus

- Puutuoteteollisuuden rakenteen ominaispiirteitä:
 - globaalissa kulutuksessa ei näköpiirissä kasvun hiipumista
 - kotimarkkinoiden merkitys suuri (saha: 40% v. 2008)
 - pörssin ulkopuolella olevien pk-yritysten rooli merkittävä (noin 1/2- tuotannosta)
- Rakentaminen jatkuu kaikkialla laman jälkeen. Epävarmuutta kuitenkin sahatavaran ominaiskulutuksen kehityksestä esim. Euroopassa (nyt 0,15 m³/asukas; Suomessa 1 m³/asukas; Ruotsissa 0,8 m³/as.)
- Suomen kilpailukyky? Venäjä, Baltia, Saksa, Ruotsi
- Puutuotealan *pitkän aikavälin* näkymät Suomessa paremmat kuin massa- ja paperiteollisuuden
 - Avainasia ei ole kuutioiden vaan arvon kasvattaminen

2. Energia- ja ilmastokysymykset

+

3. Poliittika

Globaalit energia- ja ilmastotrendit

- ❑ *IEA World Energy Outlook 2009* referenssiskenaarion mukaan:
 - EU:n biomassaan ja jätteeseen perustuvan energiankulutuksen kasvu vuodesta 2007 vuoteen 2030 = **81%** (kokonaisenergian 1%)
- ❑ Öljyn reaalihintana: 2020 = \$100 ja 2030 = \$115 (nimelli. \$190)
- ❑ CO₂ reaalihintana: nyt \$20/t, mutta 2020 = \$43 ja 2030 = \$54
- ❑ Eli jatkossa:
 - Bioenergian kysyntä kasvaa merkittävästi
 - Energian reaali hinnat nousevat
 - Päästöjen reaali hinnat nousevat

Politiikan rooli entistä tärkeämpi

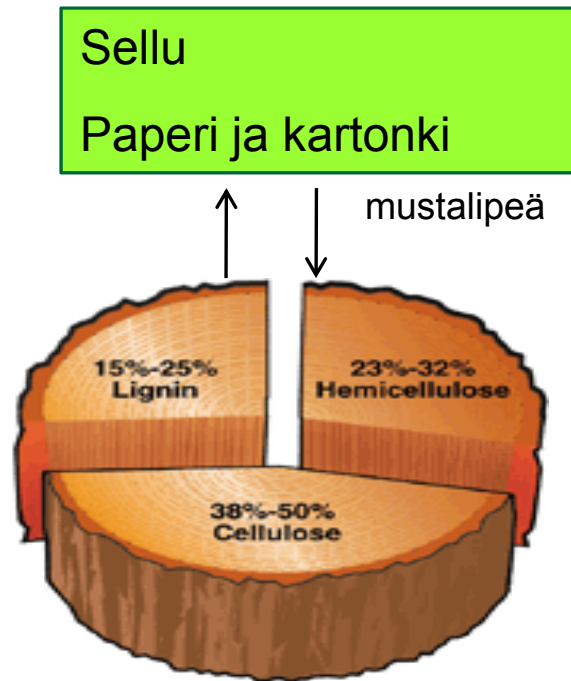
- Yhteiskuntien riippuvuus ja riskit liittyen energiaresursseihin ja niiden hintakehitykseen lisääntyvät
- Ilmastomuutoksen hillitsemisen kustannukset kasvavat ja siksi tarve minimoida nämä kustannukset lisääntyvät
- Poliittinen valmius (äänestäjien valtakirja) ohjata energiamarkkinoita ja biomassavaroja lisääntyy
- Bioenergiapolitiikka on aiheuttanut myös epäonnistumisia ja markkinoiden vääristymiä (ruoka energiaksi), mutta tämä ei poista politiikkaa – se vain muuttaa sitä!
- Maailmalla teollisuuspolitiikka on tehnyt paluuta. OECD-maat (mm. USA, Japani, EU-maat) ovat lähteneet tähän aiempaa aktiivisemmin (syyt: mm. lama ja BRIC-maiden esimerkit)

Miten tämä heijastuu Suomen metsäsektorille?

Puulle ja uusille tuotteille kysyntää sekä työntöä

- Kysyntää: ilmastonmuutos- ja energiakysymykset + politiikka
 - Työntöä: metsäteollisuuden tarve uudistua
- Suomessa, Ruotsissa ja Pohjois-Amerikassa kehitystyö käynnissä

Raakapuu, metsätähde
kannot, kuori, jätteet, jne.

Sellu
Paperi ja kartonki

mustalipeä

Biopolttoaineet
Lämpö
Sähkö
Kemikaalit

hake, kuori, sahanpuru

Puutuotteet

Rakentamisen
ja sisustamisen
uudet ratkaisut

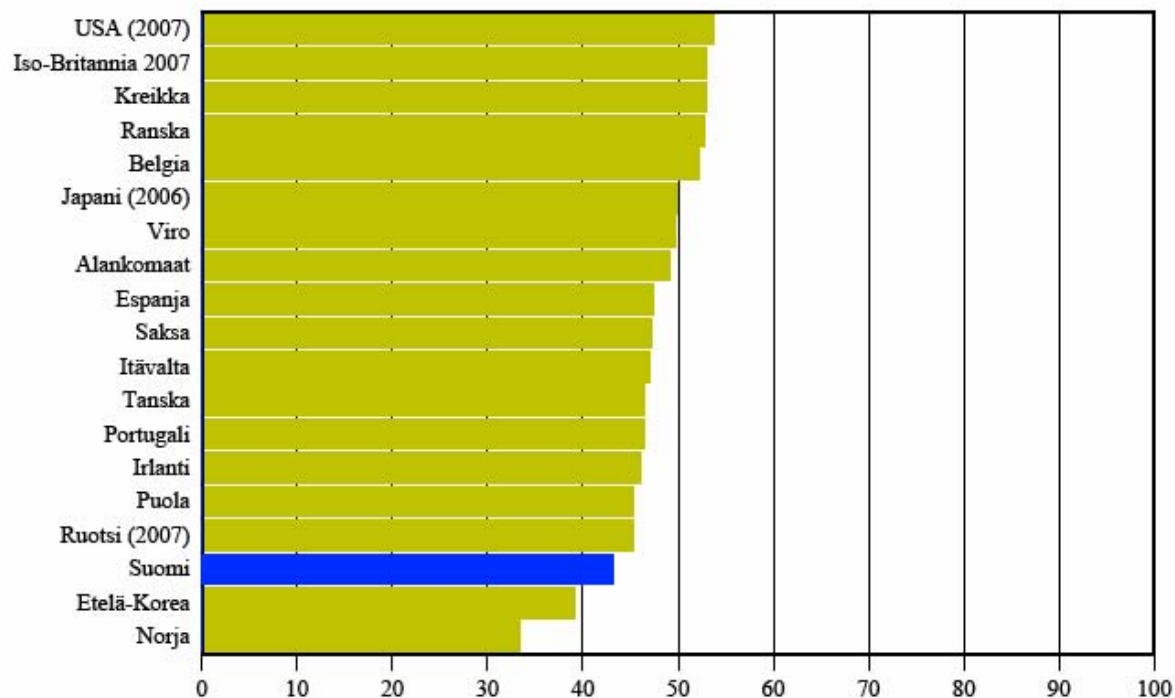
Mitä käytännössä tapahtuu?

- ❑ Poliitikka tukee yhä enemmän metsäbioenergian tuottamista
- ❑ Energialaitokset korvaavat hiiltä, maakaasua ja polttoöljyä puuperusteisilla raaka-aineilla (merkittävin puunkäytön lisäys)
- ❑ Suomessa massa- ja paperitehtaiden yhteyteen tulee biopolttoaineen valmistusta jo 2-5 vuoden kuluessa
- ❑ Metsäbiojalostamot voivat olla hyvin erityyppisiä
→ paikalliset olosuhteet määrittävät mikä on järkevää
- ❑ Metsäbiojalostamoita syntyy useille eri toimialoille ja erityyppisten rahoittajien toimesta (myös puutuote)
- ❑ Puunjalostukseen tulossa uusia tuotteita, toimijoita ja pääomia (vrt. tapaus Domsjö Ruotsissa)

4. Teolliset palvelut

OECD-maissa palvelut tärkein kasvun lähde

Yksityisten palvelujen osuus bkt:sta 2008, %

Lähde: OECD

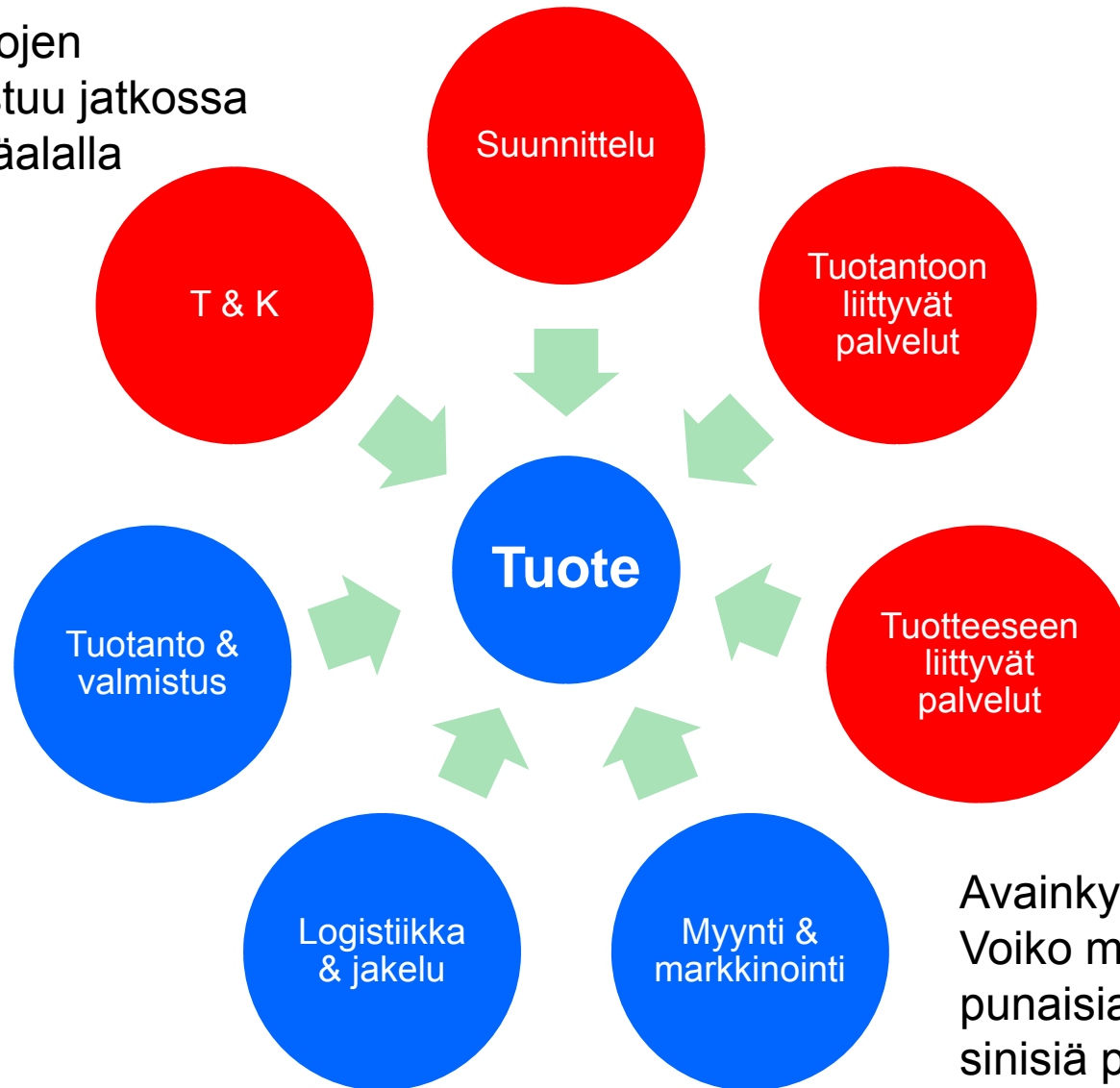
31.5.2010/ta162/jka/EKI Talousgraafit

Elinkeinoelämän keskusliitto

Teollisuustuotteiden markkina-arvosta merkittävä osa tulee palveluista

Punaisten pallojen merkitys korostuu jatkossa Suomen metsäalalla

Avainkysymys:
Voiko meillä olla punaisia palloja ilman sinisiä palloja?

Metsäsektorin palveluiden merkitys kasvaa

- Metsäsektorin suhteellinen etu on ollut teknologian ja prosessien kehittämisessä sekä integraatio- ja mittakaavaetujen hyödyntämisessä
- Perinteisten teollisuusmaiden uudet suhteelliset edut liittyvät jatkossa aineettomaan pääomaan (tieto-taito) ja palveluihin
- Suomen biotalouden kehitystä ei tulisi tarkastella pelkästään materia- teknologia- ja jalostuskysymyksenä
- Puunjalostustuotteisiin ja energiaan suoraan liittyvät palvelut (mm. huolto- ja konsultointi) sekä metsäalaan liittyvät TK-palvelut, opetus, matkailu-, virkistys- ja hyvinvointipalvelut

Johtopäätöksiä

- Suomen metsäala toimii pienessä avoimessa taloudessa, jonka kehitykseen vaikuttaa kaikkein eniten globaalit trendit ja niiden heijastusvaikutukset
- Emme voi näitä trendejä muuttaa. Siksi avainasia on kuinka onnistumme niitä hyödyntämään
- Mitä tehokkaammin ympäristö- ja energiavoitteet välittyvät raaka-aineiden ja tuotteiden hintoihin, sitä lupaavammalta metsäbiotalouden kehitys näyttää
- Kehitys kohti *monipuolistuvaa* puunjalostusta, jossa energia-, kemian- ja puutuotteet näyttelevät yhä suurempaa osaa
- Palveluiden rooli kasvaa, jalostus kokonaisuudessaan vähenee
- Uusia toimijoita metsäalalle ja nykyisten roolit muuttuvat

Kiitoksia!